

Ronde Tafel Gesprek 'Klimaat en vergroening'

Both ENDS, 11 april 2022

1. Hoofdpijnen inbreng Both ENDS

De welvaart van Nederland wordt voor één derde buiten onze grenzen verdiend. De inschatting van het PBL is dat de klimaatuitstoot die onze handels- en investeringsactiviteiten veroorzaken, tweemaal zo groot is als de uitstoot binnen onze eigen grenzen. Recentelijk berekende de EU dat de Nederlandse klimaat- en milieuafdruk de [grootste is van Europa](#). Het CBS, in haar Monitor Brede Welvaart, concludeerde al eerder dat onze economische activiteiten een bijdrage leveren aan de groei in armoede en ongelijkheid wereldwijd.

Het is een grote stap voorwaarts dat het coalitieakkoord sterke ambities toont op klimaat, óók binnen het brede buitenlandbeleid. Want dankzij onze startpositie als achterblijver, hebben juist wij ruime mogelijkheden om op korte termijn ons buitenlandbeleid significant en versneld te vergroenen. Er liggen daarvoor tal van concrete mogelijkheden binnen de nexus tussen handel en hulp, waarmee snel concrete resultaten kunnen worden geboekt omdat ze voortbouwen op processen die het Ministerie nu al ondersteunt.

Voor vergroening is geld nodig. Geld, dat er binnen het huidige OS-budget simpelweg niet is. Immers, dat budget staat, zeker na het uitbreken van het Oekraïne-conflict dat nu al grote vluchtelingenstromen op gang heeft gebracht en grote risico's met zich meebrengt voor hongersnoden en groeiend conflict, nu al onder grote druk. Het goede nieuws is dat er ook niet direct méér geld nodig binnen de nexus handel en hulp. Het Ministerie kan inzetten op het verleggen van bestaande financieringsstromen, weg van fossiel, richting vergroening en circulaire economische activiteiten. Ook kunnen, door een vergroening van de internationale afspraken op het gebied van handel en investeringen, markten waarop Nederland actief is, gestuurd worden richting klimaatneutrale en duurzame internationale handelsrelaties en waardeketens. Als markten vergroening steunen en (klimaat)vervuiling niet langer belonen, kunnen publieke middelen veel effectiever worden ingezet.

Vanuit de ambitie om een antwoord te formuleren op de uitdagingen van de klimaatcrisis en vergroening te versnellen via nexus handel en hulp, zien we de volgende aandachtsgebieden:

a) Vergroening handels- en investeringsverdragen, incl:

- verlaten van Energy Charter Treaty
- integreren van bindende klimaatafspraken in alle handelsverdragen die nu herziend worden of in onderhandeling zijn;

b) Divestment uit fossiel en vergroening van alle geldstromen en bijbehorende activiteiten, incl.

- exportondersteuning, Invest International, financiering van Wereldbank, IFC en andere internationale financiële instellingen
- vergroening diplomatieke activiteiten/ economische diplomatie

c) Versnellen vergroening door opschaling bestaande initiatieven, door

- dat deel van het Nederlandse bedrijfsleven dat duurzaamheid en MVO als doel heeft omarmd en niet langer ziet als een randvoorwaarde, zowel financieel als via economische diplomatie te steunen in het ontwikkelen van internationale economische en handelsrelaties
- bestaande innovatieve financieringsmechanismen te steunen, zoals al gebeurt vanuit verschillende strategische partnerschappen, en wat nu [navolging vindt in de filantropie](#)
- bestaande financieringsmechanismen, incl. FMO, InvestInternational, de exportkredietverzekering en IFIs te verplichten en snel groeiend % van hun kapitaal te besteden aan lokale, groene initiatieven
- te investeren in 'fit for purpose' infrastructuur, incl. infrastructuur gericht op ontwikkeling lokale markten en regionale waardeketens

d) Blijvende versterking maatschappelijk middenveld, incl. bescherming van 'civic space' en mensenrechtenverdediger, die, in lijn met de conclusies van het laatste IPCC-rapport, concrete actie ondernemen om de klimaatcrisis tegen te gaan, zowel in de vorm van protest en verzet tegen nieuwe klimaatvervuilende activiteiten, als door duurzame energie- en voedselalternatieven te ontwikkelen en te implementeren, incl:

- het versterken van inclusieve besluitvormingsmechanismen in alle klimaatgerelateerde financieringsbeslissingen, zoals nu al de ambitie is binnen het Green Climate Fund
- het ondersteunen van beschermingsmechanismen voor mensenrechtenverdedigers door bestaande sociale, juridische en veiligheidsstructuren te versterken
- verder versterking van de gender focus binnen de klimaatportefeuille, zowel financieel als procesmatig, waarbij vrouwen niet langer slechts gezien worden als slachtoffer van klimaatverandering, maar als lokaal, nationaal en internationaal leiders in de transitie naar groene en eerlijke samenlevingen

2. Reactie op vragen uit de Concept Note

VRAAG 1: Welke ontwikkelingen en kansen ziet u en hoe benutten we die voor brede gedeelde welvaart en de klimaatopgave? En welke barrières moeten we wegnemen?

Kansen:

- Erkenning van belang van het brede buitenlandbeleid voor het tegengaan van de klimaatcrisis. Doorzetten met vergroenen van alle relevante geldstromen, onder andere door ambitieuze uitvoering van de [Glasgow](#) verklaring.
- Voltooien van proces richting bindende MVO wetgeving.
- Voortbouwen op de activiteiten en partnerschappen die al bestaan rondom vergroening, klimaatleiderschap en inclusieve besluitvorming door het versterken van vrouwelijk leiderschap en het versterken van de wereldwijde klimaatbeweging.

Barrières:

- De veronderstelling dat klimaatbeleid duur is en banen zal gaan kosten, terwijl het verleggen van middelen, weg van fossiele activiteiten en richting vergroening + het veranderen van beleidskaders, al een enorme transitie teweeg zal brengen.
- Macht en invloed kleine groep bedrijven, geclusterd in de maritieme sector in Nederland, die vooralsnog geen concrete strategische plannen voor hun eigen rol in de klimaattransitie hebben voorgelegd.
- De veronderstelling dat ketenverduurzaming mogelijk is zonder flankerend, systemisch beleid op handel en investeringen en financiële stromen.

VRAAG 2: Welke rol ziet u voor de overheid (financiering en economische diplomatie) en wat is hierbij de minimale en maximale inzet die u verwacht voor de klimaatopgave? Welke zorgpunten heeft u die het nieuwe beleid moet adresseren?

Minimale inzet:

- Alle geldstromen en diplomatieke dienstverlening fossielvrij maken. Er is echt geen andere manier om onder de 2 graden te blijven.
- Alle bedrijven die een samenwerking aangaan met de Nederlandse overheid dienen de OECD Guidelines en UN Guiding Principles, te respecteren.
- Bindende MVO wetgeving.
- De klimaatinzet van het Ministerie van Handel en Ontwikkelingssamenwerking wordt afgestemd met de Ministeries voor Klimaat en Energie, Economische Zaken (Industriebeleid) en Financiën (exportondersteuning).

Maximaal:

- Internationale handels- en investeringsafspraken zijn 'climate proof';

- Het brede buitenlandbeleid wordt getoetst op alle SDGs, waarna beleidsveranderingen worden doorgevoerd in lijn met het commitment van Nederland om de SDGs in 2030 te realiseren.
- Nederland wordt koploper Impact Investment, waarmee we het waardestelsel achter investeringen verbreden, waardoor sociaal en milieu-rendement op gelijke voet komen te staan met financieel rendement.

VRAAG 3: Hoe ziet een “green deal” voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking er uit en waar zou die zich op moeten richten?

[Een “Green Deal” zou in bilaterale samenwerking met partnerlanden het een transitieaanpak stimuleren, waarbij het publieke instrumentarium en diplomatieke outreach ten dienste staan van inclusieve vergroening van de economie aldaar. Dat gaat verder dan projectmatig werken. Nederlandse kennis en kunde kunnen een rol spelen.]

In bilateraal verband zou ingezet moeten worden op het versnellen van verduurzamingsprocessen. Daarbij zou gedacht kunnen worden aan een aantal stappen:

- afbouwen fossiele activiteiten, incl. het genereren van investeringen die nieuwe vormen van inkomen, werkgelegenheid en welvaartscreatie opleveren;
- analyse van interne en externe belemmeringen voor vergroening*;
- versterken van bestaande initiatieven op gebied van energie, voedselzekerheid en natuur-herstel, waarbij zowel lokale ondernemers, vrouwengroepen, boeren coöperaties etc. in de lead kunnen zijn, als Nederlandse actoren, via i) innovatieve financieringsmechanismen, ii) economische diplomatie, ook richting andere relevante actoren, iii) relevante, maat-gesneden kennis en iv) ondersteuning lokaal leiderschap
- faciliteren van samenwerkingsverbanden tussen lokale actoren en Nederlandse bedrijven, banken, maatschappelijke en kennisorganisaties die duurzame ontwikkeling als doel hebben

** Het is van groot belang dat Nederland gaat handelen vanuit de visie van breed buitenlandbeleid. Zeker ook op gebied van klimaat en vergroening zal een verandering in het internationale handels- en investeringssysteem, één van de succesfactoren zijn, ook van eventueel bi-laterale ‘green deals’. Daarom – analyseer de internationale kansen en belemmeringen voor het welslagen van de doelen uit de bi-laterale ‘green deals’
– richt de beleidsvoering op handel- en investering in op basis van de resultaten van deze analyse.*

VRAAG 4: Waar start en eindigt de verantwoordelijkheid en leiderschapsrol die Nederland zou moeten spelen in deze opgave en waar kan BHOS beleid ook uw inzet versterken?

Nederland is een grote klimaatvervuiler; onze handelseconomie heeft een van de grootste ecologische voetafdrukken van Europa. Vóór we naar andere landen kijken, kunnen en moeten we onze eigen verantwoordelijkheid nemen, en ons eigen brede buitenlandbeleid fossielvrij maken en vergroenen.